

УДК 657.371.1

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Жадько К.С., Васильєва В.Р., Шинкаренко К.Е.

Університет митної справи та фінансів

Розглянуто порядок проведення інвентаризації, основні завдання, які вона вирішує. Обґрунтовано її зміст, місце і роль у формуванні достовірних показників фінансової звітності в сучасній Україні. Висвітлено сучасний стан інвентаризаційної роботи на підприємствах. Визначено особливості інвентаризації в роздрібній торгівлі. Запропоновано використання нових методів інвентаризації.

Ключові слова: інвентаризація, товарно-матеріальні цінності, торгівля, інвентаризаційна комісія, бухгалтерський облік.

Постановка проблеми. Усі господарські процеси на підприємстві знаходять своє відображення в первинних документах і в документах бухгалтерського оформлення, які складаються у бухгалтерії. Однак у процесі господарської діяльності на підприємствах виникають розбіжності між фактичною наявністю матеріальних цінностей та їх показниками в бухгалтерському обліку. Це відбувається з різних причин, наприклад, природній збиток у зв'язку з усушкою, розсипанням, розливом та ін. Такі розбіжності між фактичною наявністю товарно-матеріальних цінностей і бухгалтерськими даними у деяких випадках виникають при перевезенні, зберіганні, в результаті халатного відношення матеріально-відповідальних осіб до своїх обов'язків, при операціях з товарами, за наявності помилок, допущених у бухгалтерському обліку, а також при вчиненні злочину. У зв'язку з цим для перевірки умов зберігання, реалізації, списання і відображення в документах бухгалтерського обліку проводиться періодична інвентаризація товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків.

Також у ринкових умовах господарювання роздрібна торгівля характеризується більшим ускладненням структури, що обумовлено розширенням масштабів діяльності, ростом обсягу товарних мас, які циркулюють її каналами, збільшенням кількості структурних елементів і розмаїттям їх зв'язків між собою і з постачальниками [2].

Усі названі обставини потребують нових підходів до управління підприємствами роздрібної торгівлі і процесом товароруку загалом. В цих умовах одним із найважливіших напрямків ефективності функціонування роздрібної торгівлі стає завдання значного удосконалення процесу інвентаризації товарів в роздрібній торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань організації, проведення та відображення результатів інвентаризації присвячена достатня увага провідних вітчизняних та зарубіжних вчених – економістів: Грінька А.П., Леонова Ю.О., Бутинчука Ф.Ф., Огійчука М.Ф., Перезової І.В., Шевчука В.О., Соколова Я.В., Сопка В.В. та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак особливості інвентаризації відповідно до розвитку ринкових умов господарювання потребують більш детального дослідження. Нові механізми інвентаризації в роздрібній торгівлі потребують ширшого розгляду.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення особливостей проведення інвентаризації в роздрібній торгівлі та пошук нових методів обліку товарно-матеріальних цінностей у роздрібній торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [3] та Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань із змінами та доповненнями [4] для забезпечення даних бухгалтерського обліку всі підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію, під час якої перевіряються і документально підтверджуються наявність, стан і оцінка матеріальних цінностей грошових коштів та розрахунків.

Інвентаризація – це встановлення фактичної наявності матеріальних цінностей, грошових коштів і розрахунків на певну дату та зіставлення їх з документальними показниками [1].

Особливо слід підкреслити важливість правильності відображення організації інвентаризації в її етапах, оскільки від точності проведення інвентаризації залежить ефективність та правильність ведення обліку на підприємстві. Аналізуючи економічну літературу, можна дійти висновку про те, що існують різні підходи до визначення етапів інвентаризації, однак між ними немає єдності.

Наприклад, Л. В. Чижевська виділяє сім основних етапів інвентаризації:

- підготовча робота;
- зняття фактичних залишків і їх запис;
- перевірка інвентарних описів;
- оцінка об'єктів інвентаризації;
- порівняння даних інвентаризації з даними бухгалтерського обліку;
- регулювання інвентаризаційних різниць;
- оформлення результатів інвентаризації [5].

Проведення інвентаризації забезпечується власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів, який створює необхідні умови для її проведення, визначає об'єкти, періодичність та строки проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства [4].

Основними завданнями інвентаризації є:

- а) виявлення фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей і

- грошових засобів;
- б) контроль за зберіганням матеріальних цінностей і порівняння їх з показниками бухгалтерських документів;
- в) виявлення товарно-матеріальних цінностей, які частково втратили свою первинну якість;
- г) перевірка умов зберігання (склади, ангари, каси) наявності сторожової охорони, сейфів та ін.;
- д) перевірка наявності грошових засобів у касі, на розрахунковому та інших рахунках, перевірка статей балансу.

Відповідальність за організацію інвентаризації несе керівник підприємства, який повинен створити необхідні умови для її проведення у стислі строки, визначити об'єкти, кількість і терміни проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим [4].

Класифікація інвентаризацій проводиться за багатьма ознаками, основними з яких є наступні:

- за обсягом охоплення об'єктів;
- за способом проведення;
- за характером проведення;
- за способом обстеження елементів об'єкту.

За обсягом охоплення об'єктів інвентаризація поділяється на повну і часткову. За характером проведення і рядом питань, що вирішуються, інвентаризації поділяються на планові, необхідні і контрольні. За способом проведення інвентаризації поділяються на суцільні і несуцільні.

На успіх інвентаризації в основному впливають такі чинники:

- правильне рішення власника щодо проведення інвентаризації;
- підбір кадрів, які здатні втілювати в життя рішення власника щодо об'єктивного проведення інвентаризації;
- контроль виконання – під яким розуміють постійний, груповий аналіз процесу і результатів роботи членів інвентаризаційних комісій [5].

Організація інвентаризації на підприємстві роздрібною торгівлі має свої особливості та повинна враховувати такі аспекти:

- 1) наявність великої кількості персоналу, який безпосередньо пов'язаний з прийманням, зберіганням і реалізацією товарів;
- 2) велика тривалість роботи торговельної точки протягом дня;
- 3) колективна матеріальна відповідальність.

Інвентаризація товарів і тари на складах торговельного підприємства проводиться для перевірки їх наявності і стану. При цьому виявляється відповідність фактичної наявності товарів і тари залишкам за даними бухгалтерського обліку на момент проведення інвентаризації. Крім забезпечення збереження цінностей і перевірки правильності організації матеріальної відповідальності проведення інвентаризації дозволяє перевірити реальність відображення облікових даних по товарах і тарі в балансі; виявити невикористані товари, товари, що залежалися, застарілі фасони і моделі, а також ті, що частково втратили свої споживчі властивості; перевірити дотримання лімітів та виявити понаднормативні запаси і ті товарні запаси, що не використовуються; вивчити товарні запаси по асортименту.

Для проведення інвентаризації згідно з наказом керівника створюється робоча інвентаризаційна комісія. До складу цієї комісії включаються особи, які компетентні в торгових операціях та обізнані з їх первинним документуванням. Головою комісії призначають представника дирекції або правління кооперативного підприємства. Робоча інвентаризаційна комісія приступає до виконання своїх функцій у кінці робочого дня без припинення роботи роздрібного торгового підприємства. Перед початком інвентаризації комісія повинна опломбувати всі підсобні приміщення та визначити суму готівки, яка знаходиться в магазині перед початком інвентаризації.

У процесі проведення інвентаризації мають приймати участь всі матеріально відповідальні особи.

При звільненні або прийнятті на роботу працівників, а також у разі їх виходу у відпустку і повернення з неї питання необхідності проведення інвентаризації вирішується бригадою разом з цими працівниками та за узгодженням з адміністрацією підприємства. Якщо за рішенням бригади, погодженим з адміністрацією, інвентаризація не проводиться, то працівник повинен дати письмову згоду на прийняття повної матеріальної відповідальності без проведення інвентаризації.

Також інвентаризація проводиться при зміні керівництва підприємства.

З метою недопущення зупинення роботи у великих супермаркетах інвентаризація проводиться, як правило, у нічний час.

На торговельних підприємствах інвентаризація починається з підрахунку грошей у присутності всіх членів комісії, про що складається касовий звіт за підписом усіх членів комісії. При інвентаризації повинен проводитися правильний розподіл зон відповідальності: під час перерахунку товарів продавцям, які працювали в торговому залі перед проведенням інвентаризації, доцільно доручити перерахунок товару на складі і навпаки.

Інвентаризація товарів і тари в магазині проводиться за місцями їх зберігання. Всі товари в тарі повинні бути розпаковані за виключенням тих, звільнення яких від тари призведе до їх псування. Інвентаризацію треба проводити послідовно за розміщенням товарів. Не можна допускати безладного переходу від одного товару до іншого, оскільки при цьому можна один товар записати двічі, або не записати зовсім. Товари, що упаковані у фірмову упаковку, а саме пачки, бочки та інше, допускається перевіряти й заносити в опис за трафаретом і ярликом, з обов'язковою перевіркою кількох з них на вибір.

Всі дії по визначенню фактичної наявності товарів повинні відбуватись за обов'язковою участю всіх членів інвентаризаційної комісії. Дані про фактичні залишки товарів і тари записуються в інвентаризаційні описи в двох або трьох (при зміні матеріально відповідальних осіб) примірниках. Описи складаються окремі, по кожній матеріально відповідальній особі або за місцем зберігання цінностей. В інвентаризаційних описах (актах інвентаризації) помарок і підчисток не допускається. виправлення помилок повинно робитися в усіх примірниках описів шляхом закреслення неправильних записів і написання над ними правильних. виправлення повинні бути підписані всіма членами інвентариза-

ційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та матеріально відповідальними особами.

В інвентаризаційних описах (актах інвентаризації) записи робляться послідовно у кожному рядку на окремому аркуші (крім останнього), мають бути заповнені всі рядки. На останніх аркушах інвентаризаційного опису (акта інвентаризації) незаповнені рядки прокреслюються [4].

Результати інвентаризації на роздрібних торгових підприємствах повинні бути визначені не пізніше наступного дня після завершення інвентаризації в магазині. Виведення результатів інвентаризації в бухгалтерії оформляють порівняльною відомістю результатів інвентаризації на роздрібних торгових підприємствах. Форма цього документа суттєво відрізняється від аналогічного в оптовій торгівлі, що пов'язано з такими обставинами, як відсутність кількісно-сумового обліку товарів.

Для підвищення відповідальності інвентаризаційних комісій за результати і якість своєї роботи на підприємствах проводяться контрольні інвентаризації.

В сучасних умовах (з розвитком інформаційних технологій) стало можливим здійснення автоматизації інвентаризації. Зараз є доступною інвентаризація на основі штрих-коду товару.

Для цього підприємству необхідно забезпечити своє підприємство необхідним ліцензійним програмним забезпеченням та приладами.

Найбільш прийнятним в сучасній роздрібній торгівлі є програмне забезпечення, яке розроблене на основі програми 1С.

Наприклад, програма інвентаризації майна MS-1С-ASSET-MANAGEMENT-RFID дозволить швидко провести інвентаризацію основних засобів компанії з використанням штрих-кодів та RFID-міток. Дозволяє вести облік основних засобів і матеріалів по штрих-кодах та RFID-мітках, залучає термінал збору даних з вбудованим RFID-зчитувачем, використовує базу програми «1С: Підприємство». Підтримуються дві операції – «маркування» та «інвентаризація».

У комплект постачання входить:

– зовнішня обробка для «1С: Бухгалтерії 3.0» для вивантаження і завантаження довідників та документів;

– зовнішня компонента для інтеграції програми 1С з терміналом збору даних з вбудованим RFID-зчитувачем;

– програма для терміналу збору даних (Mobile SMARTS);

– редактор програми терміналу збору даних (панель керування Mobile SMARTS, для проектних впроваджень);

– документація по роботі з 1С і терміналом збору даних.

Дані по основним засобам і матеріалам вивантажуються з програми 1С на термінал збору даних за допомогою спеціальної обробки, яка встановлюється разом з програмою.

Перед першою інвентаризацією все майно маркується етикетками зі штрих-кодами та RFID-мітками. Для речей, що мають відповідні штрихові коди необхідно за допомогою терміналу ввести штрих-коди у базу.

Термінал збору даних має невеликий екран, на якому незручно переглядати великі списки. Для зручності проведення інвентаризації тисяч позицій у програмі ТЗД передбачені так звані логічні «сканування». Сканування дозволяють логічно розділити об'єкти інвентаризації на групи. Наприклад, проводимо інвентаризацію кімнати для переговорів, і це буде «сканування № 1». Потім переходимо до інвентаризації коридор – це буде «сканування № 2» Під час проведення інвентаризації оператор терміналу сам вирішує, коли закінчити поточне сканування і почати наступне. Він може повернутися до якогось минулого сканування та додати у нього більше об'єктів.

Висновки і пропозиції. Отже, в сучасних ринкових умовах інвентаризація є одним з найважливіших методів бухгалтерського обліку й фінансово-господарського контролю. Тому, добре сплановані цілі і засоби, у сформованих структурах, за умови ефективної системи мотивування, можуть призводити інтенсивності інвентаризації як засобу обліку і контролю.

Підприємства роздрібної торгівлі матимуть високі показники прибутковості та ефективності, якщо будуть функціонувати дотримуючись норм законодавства. Проведена з порушеннями інвентаризація на підприємстві може призвести до викривлення облікових даних, а від цього залежить її достовірність в ході порівняння фактичних даних з обліковими. З огляду на це інвентаризація потребує чіткої організації як на рівні підприємства, так і на державному рівні.

Список літератури:

1. Глібо В.М. Поняття, порядок проведення та оцінка матеріалів інвентаризації / В.М. Глібо // Теорія і практика правознавства. – 2015. – № 1 (7). – С. 1-9.
2. Максимова В.Ф., Кузіна З.В., Стиренко Л.М., Степова Т.Г. Облік у галузях економіки.: Навч. посіб. / За ред. Максимової В.Ф. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 496 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – Ст. 1706.
4. Про інвентаризацію активів та зобов'язань: Положення від 02.09.2014 р. № 879 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 91. – Ст. 560.
5. Смержанок Т.П. Інвентаризація – один із головних методів обліку і контролю / Т.П. Смержанок // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). – С. 66-69.

Жадько К.С., Васильева В.Р., Шинкаренко Е.Э.

Университет таможенного дела и финансов

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ИНВЕНТАРИЗАЦИИ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ

Аннотация

Рассмотрен порядок проведения инвентаризации, основные задачи, которые она решает. Обосновано её содержание, место и роль в формировании достоверных показателей финансовой отчетности в современной Украине. Освещено современное состояние инвентаризационной работы на предприятиях. Определены особенности инвентаризации в розничной торговле. Предложено использование новых методов инвентаризации.

Ключевые слова: инвентаризация, товарно-материальные ценности, торговля, инвентаризационная комиссия, бухгалтерский учёт.

Zhadko K.S., Vasilieva V.R., Shinkarenko K.E.

Customs and Finance University

PROBLEMS OF INVENTORY OF RETAIL TRADE

Summary

In article the order of carrying out of inventory, the primary goals which she solves are investigated. Disclosure of place and role in the formation of reliable indicators of financial statements in modern Ukraine. Disclosure of modern state of inventory work in the enterprise. The inventory in the retail trade. Proposed use of new methods of inventory.

Keywords: inventory check, inventory holdings, trade, inventory commission, accounting.